

Голець Юлія Олександрівна,

*Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка,
магістрант*

Завора Таїна Миколаївна,

*Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка,
кандидат економічних наук, доцент*

КОМПЛЕКСНЕ ПОРІВНЯЛЬНЕ РЕЙТИНГОВЕ ОЦІНЮВАННЯ СТАНУ ФІНАНСОВОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У сучасних економічних умовах особливо важливим стає всебічне дослідження діяльності підприємства для забезпечення його ефективного розвитку та, достатнього для нормального функціонування, рівня фінансово-економічної безпеки. Від правильності та повноти інформації щодо фінансового стану підприємства та ризиків, що мають місце у його господарській діяльності, залежить своєчасне та доцільне прийняття відповідних управлінських рішень, їх ефективність та рівень прибутковості підприємства. Ефективним способом оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання є комплексне рейтингове оцінювання, яке полягає у визначенні системи показників, що описують фінансово-економічний стан підприємства та порівнянні отриманих результатів аналізованих підприємств між собою, шляхом виставлення рейтингових балів.

Загалом комплексне оцінювання фінансового стану суб'єкта господарювання передбачає визначення економічного потенціалу підприємства та його місця в економічному середовищі. На основі такого оцінювання формується необхідна інформаційна база для прийняття різноманітних управлінських та фінансових рішень щодо проблемних питань купівлі-продажу бізнесу, напрямів виробничого розвитку, залучення і здійснення інвестицій тощо [1, с. 358].

Важливим для здійснення комплексного аналізу є формування такої групи показників, які б у сукупності відповідали вимогам комплексної характеристики фінансового стану підприємства та гарантували перспективу його подальшого розвитку.

Для комплексного рейтингового оцінювання фінансового стану підприємства використовуються методи сум, бальної оцінки і методи відстаней.

Метод сум ґрунтується на підсумовуванні всіх значень обраних показників по кожному підприємству. В результаті, підприємству сума показників якого є найбільшою віддається найвищий рейтинговий бал – тобто 1 місце, а підприємству з найменшою сумою балів, відповідно 3 місце.

Аналогічно виставляють рейтингові місця і за методом балів, однак даний метод передбачає оцінку кожного з показників за рейтинговою системою. Загальний рейтинг визначається шляхом оцінки суми рейтингових балів окремих показників. Так, підприємство з найвищим рейтингом – є підприємство з найменшою набраною сумою балів.

Метод відстаней є найбільш складним і ґрунтується на обранні умовного еталонного підприємства по кожному показнику. Це проявляється у тому, що вводиться поняття так званого стандартизованого коефіцієнта. Отже, еталонне підприємство обирається по кожному окремому показнику і підприємство з найвищим значенням отримує стандартизований показник – 1. Далі, шляхом нескладних математичних обчислень, визначаються відхилення показників відстаючих підприємств

від показника еталонного значення. Кінцевим результатом є квадрат суми та квадрат оцінки, який і є основою для визначення загального рейтингу [2].

Всі вищезазначені методи було апробовано на прикладі порівняння основних показників трьох українських підприємств, що займаються переробкою молока та випуском молочної продукції і мають приблизно однакові обсяги продажів – ПАТ «Бель Шостка Україна», що випускає тверді і плавлені сири, а також сухі молочні продукти під торговими марками «Шостка» і «Весела корівка»; ПрАТ «Круп'янський молочноконсервний комбінат», що випускає молочну і цільномолочну продукцію під брендами «Молочна слобода», «Заріччя», «Насолода» та ПрАТ «Комбінат «Придніпровський», що випускає дитяче молоко, рідку молочну суміш і кисломолочні продукти під торговою маркою «Злагода», та кисломолочні продукти під торговою маркою «Улюбленець». Основою для розрахунків стали дані фінансової річної звітності обраних суб'єктів господарювання за 2017 рік.

Отже, комплексна оцінка фінансово-господарської діяльності обраних підприємств за допомогою групи стандартизованих показників дозволяє виявити такі тенденції:

Таблиця 1

Комплексна оцінка фінансово-господарської діяльності підприємств
молочнообробної галузі

№ п/п	Показник	ПАТ "Бель Шостка Україна"	ПрАТ «Круп'янський молочно-консервний комбінат»	ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»
1	Рентабельність активів	4,67	2,33	14,87
2	Рентабельність власного капіталу	8,01	4,78	24,53
3	Рентабельність акціонерного капіталу	7,50	65,56	217,70
4	Рентабельність продукції	2,72	0,80	4,99
6	Оборотність активів	2,30	3,52	4,02
7	Оборотність товарно-матеріальних запасів	9,64	12,54	17,22
8	Оборотність дебіторської заборгованості	7,27	23,47	91,68
9	Оборотність кредиторської заборгованості	11,43	14,93	15,16
10	Коефіцієнт автономії	0,57	0,48	0,62
11	Коефіцієнт залучених коштів	1,34	0,91	1,65
13	Коефіцієнт загальної ліквідності	1,46	1,34	1,53
14	Коефіцієнт термінової ліквідності	0,84	0,48	1,23
15	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,02	0,04	0,08

За показниками рентабельності спостерігається стабільна тенденція: лідером є ПрАТ «Комбінат «Придніпровський», на другому місці – ПАТ «Бель Шостка Україна». Вийнятком є рентабельність акціонерного капіталу, яка є найнижчою у ПАТ «Бель Шостка Україна», що свідчить про низьку окупність статутного капіталу. За показниками ділової активності лідер залишається незмінними, однак на друге місце тепер виходить ПрАТ «Круп'янський молочно-консервний комбінат», що свідчить про вищу ефективність використання активів, незважаючи на найнижчі показники рентабельності. Коефіцієнти ліквідності приблизно сходяться з результатами показників рентабельності. Отже, однорідної тенденції у результатах фінансово-господарської діяльності по різних показникам не спостерігається. Кожне підприємство має свої сильні та слабкі сторони. Результат комплексного рейтингового

оцінювання стану фінансово-економічної безпеки підприємств методом сум, бальної оцінки та методом відстаней занесено до наступної таблиці:

Таблиця 2

Результати комплексного рейтингового оцінювання стану фінансово-економічної безпеки підприємств

Підприємство	ПАТ "Бель Шостка Україна"	ПрАТ «Круп'янський молочно-консервний комбінат»	ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»
Рейтингова оцінка фінансово-господарської діяльності підприємства методом сум			
Результат оцінки	57,76	131,17	395,28
Рейтинг	3	2	1
Рейтингова оцінка фінансово-господарської діяльності підприємства методом балів			
Результат оцінки	32	33	13
Рейтинг	2	3	1
Рейтингова оцінка фінансово-господарської діяльності підприємства методом відстаней			
Квадрат суми	4,03	4,06	0,00
Квадрат оцінки	10,28	34,74	0,00
Рейтинг	2	3	1

Отже, спостерігається неоднозначність отриманих результатів, шляхом рейтингової оцінки стану фінансово-економічної безпеки підприємств трьома методами. Це свідчить про суб'єктивність кожного з підходів. Варто зробити висновки, що різні підходи тлумачать фінансовий стан підприємства з різних аспектів та більш повну картину можна описати в комплексному аналізі всіх методів. Таким чином, порівняльне рейтингове оцінювання дозволяє описати рівень фінансово-економічної безпеки шляхом порівняння ключових показників діяльності підприємства з конкурентами, що визначає слабкі та сильні сторони досліджуваного підприємства та допомагає у процесі прийняття управлінських рішень.

На основі проведеного дослідження зробимо висновки, що перевагою вибору такого способу оцінки фінансово-економічної безпеки підприємства є наявність зв'язку показників з суттєвими тенденціями і процесами розвитку соціально-економічної сфери на кожному етапі функціонування і розвитку та можливість їх застосування в практичній діяльності економічних суб'єктів та зацікавлених сторін.

До недоліків правомірно віднести:

- можливість неврахування певних ризиків для підприємства або ступеня їх інтенсивності;
- порівняння результатів діяльності обмеженої кількості підприємств, що не дозволяє повністю оцінити ситуацію, що склалася на ринку;
- відсутність аналізу динаміки показників, що може попереджати додаткові ризики.

Наявність великої кількості загроз вимагає не лише розробки та реалізації дієвих заходів із забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, а і наявність ефективних шляхів оцінювання внутрішніх та зовнішніх ризиків, що являють собою потенційну загрозу стабільній та ефективній діяльності підприємства. Тому, порівняльне рейтингове оцінювання стану фінансово-економічної безпеки

підприємства набуває важливого значення та є невід'ємною складовою діагностики фінансового стану суб'єкта господарювання.

Враховуючи зазначене, можна зробити висновок про виникнення об'єктивної необхідності у вдосконаленні теоретико-методичних основ фінансової-економічної безпеки підприємства та формуванні дієвого інструментарію її забезпечення.

Література

1. Власюк Н.І. Комплексне оцінювання фінансового стану підприємства на основі показників ліквідності / І.Н. Власюк // Економіка і суспільство. – МДУ, 2017. – Випуск № 9. – С. 357-362.

2. Управління фінансово-економічною безпекою [підручник] / [Г.В. Козаченко, С.В. Онищенко, Т.М. Завора]; за заг. ред. В.О. Онищенка та Г.В. Козаченкою – Полтава: ПолтНТУ, 2018. – 530 с.

УДК 336.14

Грабчак Катерина Миколаївна,

*Донецький національний університет імені Василя Стуса,
магістр*

*Науковий керівник – В.І.Матвійчук, к. е. н., доцент
Донецький національний університет імені Василя Стуса*

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Ключова роль у соціально-економічному розвитку територій відводиться місцевим бюджетам, адже саме з них здійснюється фінансування закладів освіти, культури, охорони здоров'я населення, житлово-комунального господарства, різноманітних молодіжних програм тощо. Але основним питанням, яке постає на сучасному етапі розвитку місцевого самоврядування, є забезпечення місцевих органів влади необхідними фінансовими ресурсами для ефективного виконання поставлених на них завдань та функцій.

Протягом останніх років в Україні постає проблема щодо високого рівня зосередження бюджетних ресурсів на державному рівні: у місцевих бюджетах зосереджується від 20% бюджетних ресурсів, відповідно у державному бюджеті – понад 70%. Частка доходів місцевих бюджетів без урахування трансфертів у доходах зведеного бюджету України в період з 2012 по 2014 роки коливалася в межах від 22,2% до 23,8% (табл. 1). У 2015 році відбулося різке зниження цієї частки на 3,7% у порівнянні з попереднім роком. Проте надалі спостерігалася тенденція до збільшення частки доходів місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету України, яка на кінець 2017 року склала 22,6%.

Частка ВВП, яка розподіляється через місцеві бюджети, показує, яку питому вагу всієї сукупності благ та послуг, створених у державі за рік, акумулюють та перерозподіляють через місцеві бюджети. Державний бюджет відіграє значно більшу роль у перерозподілі ВВП, ніж місцеві бюджети. У 2012 році частка ВВП, що розподіляється через місцеві бюджети, становила 6,9%, а в 2017 році – 7,7%. Необхідно зазначити, що частка доходів місцевих бюджетів у ВВП в 3-4 рази нижча, ніж частка доходів державного бюджету у ВВП. Це вказує на значну централізацію бюджетних коштів та їх перерозподіл через державний бюджет.